

Motion till riksdagen 2019/20:1227

av Anders Österberg (S)

Hedra Janusz Korczak

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att när barnkonventionen blir till svensk lag ska Janusz Korczaks minne uppmärksammas och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den 1 september 2019 var det 80 år sedan andra världskriget inleddes genom att Tyskland invaderade Polen. För lite mer än 77 år sedan omringade SS-soldater barnhemmet i Warszawas ghetto. Nazisterna var där för att eskortera Janusz Korczak, hans medarbetare Stefania Wilczynska och ungefär 200 barn till tågplattformen. Därifrån transporterades de till gaskamrarna i dödslägrät Treblinka. De hördes aldrig av igen.

När Korczaks pappa dog 1896 försvann en stor del av hemmets inkomster. Det blev han som fick se till att det fanns mat på bordet i fortsättningen. Det här verkar ha präglat Korczaks avsky och känslighet för sociala orättvisor. Janusz Korczak studerade till läkare och skrev samtidigt i flera polska tidningar. Han blev barnläkare men arbetade under rysk-japanska kriget i fält. Det var under kriget som han kom på att han också ville göra skillnad för världen. Korczak engagerade sig för föräldralösa barn och startade ett judiskt barnhem. Ungefär hundra barn bodde i barnhemmet. Han startade en ”barnens republik” med sitt eget lilla parlament, lagar och tidningar. Under sista delen på 20-talet och under 30-talet skrev han flera populära barnböcker, handböcker för uppfostran och startade ett radioprogram som gjorde honom mycket känd.

På svenska lärarutbildningen läste vi inte om Korczak men hans tankar är fortfarande aktuella på många universitet. Essensen i hans tankar är att barndomen är inte bara en förberedelse på vuxenlivet utan är i sig själv en väsentlig del av livet och att varje barn har fulla rättigheter och värdighet. Han trodde starkt på att varje barn var sin egen individ och insisterade att varje barn skulle bemötas utifrån sitt unika värde och behov.

När då den 1 september kom för exakt 80 år sedan och andra världskriget startade anmälde sig Korczak som frivillig till polska armén. Men på grund av sin ålder blev han rekommenderad att stanna på Warszawas barnhem och fortsätta att ta hand om dem. I slutet av november 1939 tvingade de tyska myndigheterna alla judar att bära ett vitt armband med en blå davidsstjärna. Men Korczak vägrade och fortsatte att bära sin polska officersuniform. Trots att det utsatte honom för en mycket stor fara. När tyskarna inrättade ghyttot i Warszawa 1940 tvingades barnhemmet att flytta dit.

Korczak själv blev flera gånger uppmanad och ombedd att bo på annat ställe med mycket bättre villkor. Men han vägrade och sa att han "kan inte överge sina barn". Han och Stefania kämpade varje dag för att barnen skulle ha det någorlunda bra. De gick dörr till dörr för att tigga ihop mat, varma kläder och mediciner till barnen. Trots att han hade problem med hälsan så arbetade han konstant.

Efter mordet på honom i Treblinka upptäcktes det att han hade samlat sina tankar i dagböcker om livet i Warszawa. De publicerades 1958. Han har inspirerat pedagogiken, generationer av lärare och barn. Men framför allt har han inspirerat till barnkonventionen som blir svensk lag nästa år. Jag tycker att vi ska uppmärksamma Korczaks minne när barnkonventionen blir till svensk lag.

Anders Österberg (S)